

PROVINCIERAAD VAN ANTWERPEN

Vergadering van 20 februari 2020

Verslag van de deputatie

Bevoegd deputatielid: Luk Lemmens

Telefoon: 03 240 52 65

Agenda nr. 1/6

Erediensten. Mechelen. Kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus. Meerjarenplan 2020 - 2025. Goedkeuring.

1. Historiek.

1° De federale wetgeving (het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken, inzonderheid de artikels 92, 1°, en 106) legde voor de provincies die in éénzelfde bisdom zijn gelegen, tegenover de kathedrale kerkfabriek dezelfde verplichtingen op, die ten laste vielen van de gemeenten tegenover hun parochiale kerkfabrieken, onder meer het financieel bijdragen in de tekorten van hun begrotingen.

Ingevolge de latere federale wetgeving (de wet van 4 maart 1870 betreffende het tijdelijke van de erediensten – hoofdstuk 2) waren de begrotingen, begrotingswijzigingen en rekeningen van de kathedrale kerkfabrieken onderworpen aan het advies van de (aarts-)bisschop, het advies van de deputatie en de goedkeuring van de Minister van Justitie.

2° In de periode van 30 april 1836 (provinciewet) tot 6 april 1962 (inwerkingtreding van de wet van 5 april 1962) lagen de twee provincies Antwerpen en Brabant volledig in het aartsbisdom Mechelen. De financiële bijdragen in de tekorten van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus en in de werken aan de aartsbisschoppelijke gebouwen te Mechelen (de als monument beschermde Sint-Romboutskathedraal en het als monument beschermde aartsbisschoppelijk paleis, inclusief het sedert 1921 aangehechte en als monument beschermde voormalig Refugium van Sint-Truiden) werden tot 1955 verdeeld tussen de provincies Antwerpen en Brabant als volgt :

- provincie Antwerpen : 11/20ste
- provincie Brabant : 9/20ste.

Van 1955 tot 1962 werd de verdelingswijze berekend in functie van de totale bevolkingscijfers van beide provincies met 10 % vooruit ten laste van de provincie Antwerpen (op wier grondgebied de aartsbisschoppelijke gebouwen gelegen waren).

3° Vanaf 1962 (de heroprichting van het bisdom Antwerpen en de herinrichting van het aartsbisdom Mechelen-Brussel) strekte het aartsbisdom zich nog maar uit over:

- een klein gedeelte van de provincie Antwerpen, namelijk 3 van de 5 kantons van het administratief arrondissement Mechelen : het kanton Duffel (gemeenten Bonheiden, Duffel en Sint-Katelijne-Waver), het kanton Mechelen (gemeenten Mechelen en Willebroek) en het kanton Puurs (gemeenten Bornem, Puurs en Sint-Amands);

- de volledige provincie Brabant.

Een koninklijk besluit bepaalde op basis van de bevolkingscijfers op 31 december 1963 het aandeel van beide provincies in de financiële lasten als volgt :

1/10de (10 %) van deze lasten vooruit ten laste van de provincie Antwerpen:

Op het restsaldo : 8 % ten laste van de provincie Antwerpen en 92 % ten laste van de provincie Brabant.

Met betrekking tot sommige lasten verbonden aan de aartsbisschoppelijke residenties te Mechelen en te Brussel sloten beide provincies op 24 augustus 1971 nog bijkomend een specifieke overeenkomst.

In de periode van 1972 tot 1994 gaf de verdeling van de kosten betreffende de aartsbisschoppelijke gebouwen van de eredienst te Mechelen tussen de provincies Antwerpen en Brabant nooit aanleiding tot problemen of geschillen tussen beide provincies.

In de praktijk deed de provincie Antwerpen in deze periode al een zware financiële inspanning met betrekking tot de aartsbisschoppelijke gebouwen van de eredienst te Mechelen. De kosten van de restauratiewerken aan de monumentale Sint-Romboutskathedraal en aan het monumentale aartsbisschoppelijk paleis werden volledig gedragen door de provincie Antwerpen met restauratiesubsidies vanwege de federale overheid en later vanwege de Vlaamse overheid, zonder enige financiële tussenkomst vanwege de kathedrale kerkfabriek. Zelfs het gewone bouwkundig en technisch onderhoud van het aartsbisschoppelijk paleis werd volledig ten laste genomen door de provincie Antwerpen, alhoewel dit eigenlijk in eerste instantie een verplichte uitgave was voor de kathedrale kerkfabriek. De provincie Brabant betaalde haar aandeel in de beide kosten zonder problemen.

4° In het kader van de derde grondwetsherziening werd de provincie Brabant met ingang van 1 januari 1995 gesplitst in de provincie Vlaams-Brabant, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de provincie Waals-Brabant.

Een nieuw koninklijk besluit stelde op grond van de bevolkingscijfers op 1 januari 1995 de volgende verdeelsleutel vast van de provinciële lasten voor de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen en voor de aartsbisschoppelijke gebouwen te Mechelen :

- provincie Antwerpen : 7,60 %
- provincie Vlaams-Brabant : 40,28 %
- provincie Waals-Brabant : 13,62 %
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 38,50 %,

zonder rekening te houden met het tiende (10 %) van deze lasten, dat vooraf ten laste kwam van de provincie Antwerpen.

In de periode na 1 januari 1995 weigerden de drie rechtsopvolgers van de voormalige provincie Brabant echter om nog financieel bij te dragen in de zware kosten van de restauratiewerken aan de gebouwen (kathedraal, aartsbisschoppelijk paleis en voormalig Refugium van Sint-Truiden) en in de kosten van het bouwkundig en technisch onderhoud van het aartsbisschoppelijk paleis.

5° De juridische situatie werd nog complexer door de bijzondere wet van 13 juli 2001 (het "Lambermont-akkoord"), waarbij het toezicht op de kerkfabrieken en op de temporalien van de erkende erediensten werd geregionaliseerd en aan de gewesten werd overgedragen met ingang van 1 januari 2002.

Ieder van de drie gewesten heeft dan een eigen gewestelijke regelgeving goedgekeurd (in het Vlaamse gewest : het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en de werking van de erkende erediensten) ter (gedeeltelijke) vervanging van de vroegere oude federale regelgeving (het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken en de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten). Die eigen gewestelijke regelgeving was echter geenszins van toepassing op de gewestgrensoverschrijdende kerkbesturen zoals de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen. Voor dergelijke kerkbesturen moesten de Gewesten een verplicht Samenwerkingsakkoord sluiten om de zaken te kunnen regelen. Bij het ontbreken (uitblijven) van een dergelijk verplicht

Samenwerkingsakkoord bleven de procedures, regelingen en feitelijke toestanden, die bestonden op 1 januari 1989 (dus de federale regelgeving) van kracht.

6° De provincie Antwerpen was hierdoor gedwongen om vanaf 2009 de drie rechtsoptvolgers van de provincie Brabant te dagvaarden voor de burgerlijke rechtbank om hun wettelijk verplichte financiële bijdrage in de kosten van voormelde werken te kunnen terugvorderen en recupereren. Dit gaf aanleiding tot een jurisdictionele carrousel, waarbij een twaalfstal rechtszaken werden gevoerd voor de Rechtbank van Eerste Aanleg van Mechelen, het Hof van Beroep te Antwerpen en het Hof van Cassatie.

In de loop van 2016 heeft de provincie Antwerpen dan dadingsovereenkomsten goedgekeurd met de drie rechtsoptvolgers van de provincie Brabant op de weg vrij te maken voor de goedkeuring van het hogervermelde verplicht Samenwerkingsakkoord. Via die dadingsovereenkomsten kon nog een bedrag van circa 4,5 miljoen EUR aan achterstallige financiële bijdragen van de drie betrokken besturen (provincie Vlaams-Brabant, provincie Waals-Brabant en Brussels Hoofdstedelijk Gewest) geïnd worden.

7° Het Samenwerkingsakkoord van 17 juli 2017 tussen het Vlaams Gewest, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap (betreffende de erkende plaatselijke geloofsgemeenschappen van de erkende erediensten, waarvan de gebiedsomschrijving het grondgebied van meer dan één gewest bestrijkt) bepaalde dat vanaf 1 januari 2017 :

- alle financiële verplichtingen ten opzichte van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen nog enkel door de provincie Antwerpen worden gedragen;
- de Vlaamse regelgeving van toepassing is voor de werking van en voor het toezicht op de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen.

8° In overleg met de Vlaamse Overheid werd beslist dat de kathedrale kerkfabriek pas vanaf het budget 2019 de Vlaamse regelgeving diende te volgen en dat uw raad dan pas zou bevoegd zijn voor de goedkeuring van het budget 2019.

In vergadering van 27 juni 2019 heeft uw raad het budget 2019 van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen goedgekeurd, waarbij de kathedrale kerkfabriek werd vrijgesteld van de verplichting om ook nog een meerjarenplan 2014 – 2019 enkel voor het jaar 2019 op te maken, vermits zulk meerjarenplan 2014 – 2019 volledig identiek zou zijn met het budget 2019.

9° Het thans ingezonden meerjarenplan 2020 – 2025 is dus het eerste volwaardige meerjarenplan van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen dat ter goedkeuring aan uw raad wordt voorgelegd.

2. De financiële situatie van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen :
evolutie.

1° Vanaf 1962 (herinrichting van het aartsbisdom Mechelen-Brussel) deed en doet de provincie Antwerpen een zware financiële inspanning voor de restauratiewerken aan de als monument beschermde aartsbisschoppelijke gebouwen van de eredienst te Mechelen (kathedraal Sint-Rombouts, aartsbisschoppelijk paleis met voormalig Refugium van Sint-Truiden) met restauratiesubsidies, restauratiepremies en erfgoedpremies vanwege de Vlaamse Overheid.

2° In de herfst van 2009 heeft de provincie Antwerpen, na de vaststelling dat de bestaande verwarmingsinstallatie op stookolie onherstelbaar beschadigd was, zelf de werken voor het vernieuwen van de verwarmingsinstallatie (met inbegrip van de omschakeling van stookolie naar aardgas) aanbesteed en gefinancierd ten bedrage van 205.667,80 EUR.

3° In zitting van 27 januari 2011 heeft de deputatie in principe ingestemd met de terugbetaling door de provincie Antwerpen van de klimatisatiekosten (aardgasverbruik) van de Sint-Romboutskathedraal vanaf de eerste verbruiksperiode (18 december 2009). De uitbetaalde bedragen in de periode 2009 tot 2018 schommelden tussen 31.961,77 EUR en 52.048,78 EUR.

4° In de jaren 2013 en 2014 verzocht de kathedrale kerkfabriek de provincie om de door haar geraamde begrotingstekorten in de periode 2015 – 2018 ten bedrage van 682.100,00 EUR te financieren via de wettelijk verplichte subsidiëring.

In zitting van 13 mei 2015 besliste de deputatie evenwel de kathedrale kerkfabriek te verzoeken om voormelde begrotingstekorten éénmalig zelf te financieren met de opbrengst van de verkoop van één of meer onroerende goederen (gronden gelegen te Hoogstraten, Heffen en Sint-Katelijne-Waver).

De deputatie besliste wel om de brandverzekering van de Sint-Romboutskathedraal (met uitzondering van de toren en van de inhoud) over te nemen van de kathedrale kerkfabriek, naar analogie met de identieke regeling in Antwerpen voor de verzekering van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal.

De deputatie verzocht de kathedrale kerkfabriek tevens uitdrukkelijk om de toeristische en culturele/museale troeven van de kathedraal beter te valoriseren en op te waarderen, wat in de toekomst moet leiden tot een significante en stabiele bron van ontvangsten voor de kathedrale kerkfabriek naast de opbrengsten uit onroerende goederen (via investeringen in onroerend goed met structurele opbrengsten) en naast de blijvende provinciale subsidiëring.

5° In zitting van 15 juni 2017 besliste de deputatie op voorstel van het Departement Logistiek de goedkeuring van een gewijzigde taakverdeling tussen de provincie en de kerkfabrieken met betrekking tot het patrimonium. Volgens die gewijzigde taakverdeling zouden voor het aartsbisschoppelijk paleis te Mechelen de kosten van het eigenaarsonderhoud en van het gebruikersonderhoud en voor het oud Refugium van Sint-Truiden te Mechelen de kosten van het gebruikersonderhoud niet meer ten laste van de provincie vallen, maar gedragen worden door de kathedrale kerkfabriek en/of de VZW Aartsbisdom Mechelen-Brussel.

6° Op een aantal overlegvergaderingen in 2017 deelde de kathedrale kerkfabriek mede dat de realisatie van de renovatie en valorisering van de kooromgang sterk afhankelijk is van de lopende interieurrestauratie van de kathedraal zodat tijdens de eerstvolgende jaren nog geen bijkomende inkomsten daaruit kunnen voortvloeien.

De penningmeester deelde tevens mede dat er voor de jaren 2015 tot 2017 zoals voorheen een kunstmatig evenwicht werd tot stand gebracht in de jaarrekeningen door aanwending van een groot gedeelte van het kapitaal en van de liquiditeiten van de kerkfabriek, die echter in 2018 volledig opgebruikt zouden zijn.

7° Met brief van 6 december 2017 heeft de kathedrale kerkfabriek een "officieuze" meerjarenplanning 2018 – 2024 ingezonden, waarbij de door de provincie bij te passen exploitatietekorten op het budget evolueren als volgt :

2018 : 132.000,00 EUR

2019.: 110.000,00 EUR

2020 : 107.500,00 EUR

2021 : 102.500,00 EUR

2022 : 95.000,00 EUR

2023 : 75.000,00 EUR

2024 : 52.500,00 EUR.

In zitting van 22 februari 2018 besliste de deputatie om die exploitatietekorten in principe te subsidiëren.

8° In zitting van 22 februari 2018 heeft de deputatie de herziene begroting 2018 van de kathedrale kerkfabriek gunstig geadviseerd met een provinciesubsidie van 132.154,00 EUR. Deze herziene begroting 2018 werd goedgekeurd met besluit van 16 maart 2018 van de Vlaamse minister (Liesbeth Homans) en de provinciesubsidie van 132.154,00 EUR werd in de loop van september 2018 uitbetaald aan de kathedrale kerkfabriek.

9° In zitting van 27 september 2018 heeft de deputatie de herziene begrotingswijziging Nr. 1 van 2018 gunstig geadviseerd met een bijkomende provinciesubsidie van 33.600,00 EUR. Deze herziene begrotingswijziging Nr. 1 van 2018 werd goedgekeurd met besluit van 18 oktober 2018 van de Vlaamse minister (Liesbeth Homans) en de bijkomende provinciesubsidie van 33.600,00 EUR werd in november 2018 uitbetaald aan de kathedrale kerkfabriek.

10° In vergadering van 27 juni 2019 heeft uw raad het budget 2019 van de kathedrale kerkfabriek met een exploitatietekort (tevens provinciesubsidie) van 135.067,00 EUR goedgekeurd zonder boekhoudkundig-technische opmerkingen ter zake. De provinciesubsidie van 135.067,00 EUR werd in de loop van oktober 2019 uitbetaald aan de kathedrale kerkfabriek.

11° In vergadering van heden heeft uw raad de budgetwijziging Nr. 1 van 2019 van de kathedrale kerkfabriek goedgekeurd zonder boekhoudkundig-technische opmerkingen ter zake. Deze budgetwijziging Nr. 1 had geen weerslag op het totale exploitatietekort van 135.067,00 EUR, zodat de oorspronkelijk voorziene provinciesubsidie niet verhoogd diende te worden.

3. Het meerjarenplan 2020 – 2025.

1° Op 6 augustus 2019 heeft de kathedrale kerkfabriek een ontwerp van meerjarenplan 2020 – 2025 ingezonden.

In dit meerjarenplan 2020 – 2025 bedraagt de geraamde provinciesubsidie achtereenvolgens :

2020 : 195.594,00 EUR

2021 : 198.020,83 EUR

2022 : 202.416,22 EUR

2023 : 193.203,93 EUR

2024 : 174.580,79 EUR

2025 : 174.214,62 EUR.

In vergelijking met de "officieuze meerjarenplanning 2018 – 2024" die eind 2017 was ingezonden (cf. supra) is het bedrag van de geraamde provinciesubsidie sterk gestegen.

2° Op de overlegvergadering van 27 september 2019 heeft de kathedrale kerkfabriek de redenen hiervoor toegelicht.

1) Er wordt in de volledige periode geen rekening gehouden met de eventuele inkomsten uit de ontsluiting van de kooromgang, vermits deze renovatie normaliter pas in de jaren 2022 – 2024 effectief zal kunnen uitgevoerd worden.

Ook dient de museale inrichting en de ontsluiting nog volledig te worden uitgewerkt, waardoor het realiseren van inkomsten binnen het tijds kader van het meerjarenplan niet realistisch is.

De kathedrale kerkfabriek zal wel reeds in deze periode het initiatief nemen tot restauratie van enkele kunstwerken uit de kooromgang.

2) Voor het eerst wordt rekening gehouden met de opstart van het zogenaamde "Hoogtepuntenparcours" in de kathedraal. Vanaf 2020 zal de brochureverkoop inkomsten genereren (5.000,00 EUR in 2020, 10.000,00 EUR in 2021).

3) De geplande investeringen in het gebouw van de eredienst bestaan vooral uit een aantal conservatie- en restauratiewerken aan kunstvoorwerpen, waarbij in 2020 voorrang wordt verleend aan kunstvoorwerpen die deel uitmaken van het hoogtepuntenparcours. Deze uit te voeren werken zijn soms subsidieerbaar, hetzij in de vorm van restauratiepremies (80 %) in het kader van het Vlaamse Topstukkendecreet, hetzij in de vorm van verhoogde erfgoedpremies (60 %) voor werken aan cultuurgoederen in een beschermd monument.

4) De uitbouw van een multimediasysteem voor auditieve en visuele weergave (kooromgang).

5) De aanmaak van opbergkasten voor textilia.

6) een aantal (aanvankelijk voor 2019 geplande, maar naar 2020 verschoven) investeringen :

- voor de uitbouw van een beperkt WiFi- en camerabewakingssysteem;
- voor het ontwerpen, de lay-out en de vertalingen van de brochures en bijschriften van het Hoogtepuntenparcours;
- voor het ontwerp en uitvoering van het meubilair voor het Hoogtepuntenparcours.

7) De aanwerving van een beleidsmedewerker Erfgoed en Culturele ontsluiting.

3° In vergadering van 2 januari 2020 heeft de kathedrale kerkfabriekraad het meerjarenplan 2020 – 2025 en de bijhorende strategische en afsprakennota opgemaakt en goedgekeurd. Dit meerjarenplan 2020 – 2025 werd gunstig geadviseerd door de Aartsbisschop van Mechelen-Brussel op 6 januari 2020. Het dossier is op 7 januari 2020 ingekomen op het provinciebestuur van Antwerpen.

Uit de ingezonden financiële documenten blijkt dat de kathedrale kerkfabriek rekening heeft gehouden met de afspraken gemaakt op de overlegvergadering van 27 september 2019.

Er worden de volgende provinciale investeringssubsidies geraamd in de periode 2020 – 2025 :

2020 : 92.000,00 EUR

2021 : 52.000,00 EUR

2022 : 47.800,00 EUR.

De geraamde provinciesubsidies in het exploitatietekort van de budgetten evolueren in de periode 2020 – 2025 als volgt :

2020 : 200.291,00 EUR

2021 : 200.783,33 EUR

2022 : 205.284,47 EUR

2023 : 196.178,22 EUR

2024 : 177.661,43 EUR

2025 : 177.401,94 EUR.

De strategische nota verstrekt een gedetailleerde toelichting over de belangrijkste uitgavenposten en bevat tevens een gedetailleerde lijst van de investeringen aan het roerend erfgoed zowel binnen als buiten het hoogtepuntenparcours.

4° Conclusie.

De kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus heeft in voldoende mate rekening gehouden met de opmerkingen en afspraken die de provinciale overheid op de overlegvergadering van 27 september 2019 gemaakt heeft met betrekking tot het meerjarenplan 2020 – 2025.

Luidens de artikels 47 en 78 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten is het meerjarenplan 2020 – 2025 onderworpen aan de goedkeuring van uw raad.

De deputatie stelt uw raad voor om het meerjarenplan 2020 – 2025 van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen goed te keuren zonder boekhoudkundig-technische opmerkingen ter zake.

Dit verslag werd goedgekeurd door de deputatie in zitting van 30 januari 2020.

De provincieraad van Antwerpen,

Gelet op het meerjarenplan 2020 – 2025 van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen en op het gunstig advies dienaangaande van 6 januari 2020 van de Aartsbisschop van Mechelen-Brussel, ingekomen op het provinciebestuur van Antwerpen op 7 januari 2020;

Gelet op de artikels 47 en 78 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten;

Gelet op het meerjarenplan 2020 – 2025 en de bijhorende strategische nota, waaruit blijkt dat voormelde kathedrale kerkfabriek in de periode 2020 – 2025 beroep doet op de navermelde :

- exploitatiesubsidies van de provincie Antwerpen :

2020 : 200.291,00 EUR

2021 : 200.783,33 EUR

2022 : 205.284,47 EUR

2023 : 196.178,22 EUR

2024 : 177.661,43 EUR

2025 : 77.401,94 EUR;

- investeringssubsidies van de provincie Antwerpen :

2020 : 92.000,00 EUR

2021 : 52.000,00 EUR

2022 : 47.800,00 EUR.

Op voorstel van de deputatie,

BESLUIT:

Enig artikel:

Goedgekeurd wordt het meerjarenplan 2020 – 2025 van de kathedrale kerkfabriek Sint-Rumoldus te Mechelen zonder boekhoudkundig – technische opmerkingen ter zake.